

Kyläsuunnitelman tekoon?

Kyläsuunnitelman kirjoittaminen voi kuulostaa kuivalta. Eikö kuntien, seutukuntien ja maakuntien hyllyissä jo pölyty aivan liikaa suunnitelmia, käytännön toimintahan se on joka ratkaisee...

- Ehkä kuntien suunnitelmat pölyttyvät siksi, että ne joita suunnitelmat koskevat, eivät juurikaan itse osallistu suunnitelmien tekoon, vastaa Elina Leppänen, päijäthämäläisen kyläsuunnitteluhankkeen vetäjä ja itsekin aktiivinen kyläläinen Asikkalan Kurhilasta. Kurhila-Hillilässä on toteutettu monia hankkeita ihailtavalla järjestelmällisyydellä, joten hankkeita läheltä seuranneen Elinan pitäisi olla oikea henkilö puhumaan kylien kehittämisestä.

Hankkeilla on parannettu ympäristöä ja viihtyvyyttä, tehty ulkoilureittejä ja saatu jalkakäytäviä ja katuvaloja. Kyläkoululle on hankittu ystävyyskoulut Saksasta, Irlannista, Virosta ja Unkarista. Erikoismarjojen viljelyä on edistetty. Meneillään on hanke, jolla houkutellaan uusia asukkaita ja keksitään muitakin tapoja säilyttää kyläkoulu kolmiopettajaisena. Kylät eivät menesty ilman omaa aktiivisuutta, yksi aktiivisuuden osoitus on hyvä kyläsuunnitelma.

MILLAISEN HALUAISIMME KYLÄMME OLEVAN ?

Tämä on kysymys, josta kaikki kylän kehittäminen tulisi lähteä liikkeelle. Vastaus on vaikea mutta tärkeä laittaa paperille, se voidaan pukea tarinan tai vaikkapa kuvan muotoon. Vastaus voi tarkentua, kun mietitään käytännön toimenpiteitä. Usein tavoitteeksi tulee uusien asukkaiden saaminen mm. koulun turvaamiseksi mutta on myös kasvavia kyliä, joissa on tärkeämpää, että uudet asukkaat tutustuvat toisiinsa ja muodostuu se tärkeä kylähenki.

Pitäisi myös miettiä, mikä on juuri meidän kylämme ”juttu”. Kaunista ja puhdasta luontoa on monessa kylässä, ja lisää asukkaita kaivataan, mutta mikä on juuri meillä se erityinen. Ehkä se löytyykin kylätoiminnasta eikä maisemasta? Oma toimintaa ei pitäisi väheksyä, jo muutama vuotuinen tilaisuus ja pari hanketta voi lujittaa kylän yhteistoimintaa niin, että nuoretkin kiinnostuvat muuttamaan juuri meille.

Kyläsuunnitelmassa tuodaan aina esille, miten se on tehty. Esitetyillä hankkeilla pitää olla laajaa kannatusta kylällä. Kaikille kyläläisille ja mieluiten myös kesäasukkaille pitää varata mahdollisuus tuoda esille ideoitaan ja ottaa kantaa suunnitelmiin. Kehittämishankkeiden rahoittajat vaativat yhä useammin, että kyläsuunnitelma on tehty ja että esitetty hanke sisältyy siihen. Internetistä löytyykin kymmeniä suomalaisia kyläsuunnitelmia esimerkiksi hakukoneella www.google.com hakusanalla kyläsuunnitelma.

Lisää asukkaita

Sitten kun kylällä on herätty tajuamaan, että todella tarvitsemme uusia asukkaita esimerkiksi kaksi perhettä vuodessa, on lyhyt askel siirtyä miettimään mihin uudet asukkaat mahtuvat asumaan. On suuri ponnistus perheelle ruveta rakentamaan uutta taloa syrjäiselle kylälle! Voisimmeko yhdessä edesauttaa sitä, että vuokrattavia ja ostettavia valmiita taloja olisi tarjolla? Ehkä aluearkkitehdin kanssa voisimme miettiä, mihin mahdolliset uudet tontit tulisi sijoittaa ja ehkä maanomistajat tarvitsisivat apua, jotta he osaisivat tarjota tontteja myyntiin ja pyytää niistä oikean hinnan. Maallemuuttoa edistetään pienilläkin toimenpiteillä, ylläpitämällä tonttipankkia, välittämällä tietoa jne.

Elinkeinojen edistäminen on paljon vaikeampaa. Yritystoiminta tarvitsee yrittäjiä, kylätoimikunta on enemmän puitteiden luoja. Kuitenkin pienilläkin askelilla, kuten palveluhakemistoilla voidaan parantaa kylän yrittäjien asemaa. Kesäasukkaat ovat kiinnostuneita paikallisista palveluista ja tuotteista, osa tiiviimmästäkin yhteistyöstä – kunhan kylän yrittäjät ovat tiedossa. Matkailuyhteistyö ja kylämarkkinointi ovat ehkä kaikkein käytännölläheisimmät elinkeinotoimenpiteet suomalaisissa kyläsuunnitelmissa. Palvelut, esimerkiksi erilaiset kyläavustaja-järjestelmät, voivat myös tarjota uutta toimeentuloa kylille.

Erikoistunut kylä?

Seuraava askel olisi kylän yritystoiminnan erikoistuminen jollekin alalle, jolla yrittäjät sitten tukisivat toisiaan. Elina kertoo innostavasta esimerkistä Itävallasta, jossa pieni kylä on erikoistunut unikkokyläksi. Viljellään unikoita, myydään kuivakukkia, poimitaan siemenkodat käsin ja jalostetaan niistä erilaisia tuotteita. Myös matkailijoita houkutteellaan unikkomaisemaan ja heitä käy paljon. Suomessa on jo mansikka-, tomaatti- ja veneenrakennuspitäjiä, ehkä tulevaisuudessa myös pajukyliä, perhokalastusalueita jne.

Nuorten hankkeet ovat kylän tulevaisuuden kannalta keskeisiä. Hyvät kokemukset lapsena ja nuorena voivat vaikuttaa siihen, että nuori asettuu kylälle tai palaa opiskelun jälkeen. Elinan kanssa olemme kuitenkin samaa mieltä siitä, että nuorille ei kannata tarjota valmista kaavaa osallistua kylän menoon. Tekeminen on nuorelle mielekkäämpää kuin kokouksissa istuminen. Tärkeää on, että olisi paikkoja missä olla ja tehdä yhdessä, ja kylällä voisimme myös luottaa nuoriimme niin, että heidän toimintansa olisi pitkälle itse ohjattua.

Tiekysymykset nousevat esille monella kylällä. Aikuisten pitää päästä työpaikoilleen ja nuorten turvallisesti kouluun ja harrastuksiin. Yritykset joutuvat hakemaan erikoistyöntekijöitä ehkä pitkänkin matkan päästä, ja jos yhteydet eivät pelaa, niin yritykset eivät uskalla asettua kylään.

Kyläsuunnitelmassa voidaan ottaa kantaa maankäyttöön, mutta kaavoitus on niin hidas ja kallis prosessi, että sitä ei kylässä kannata jäädä odottamaan, tai sitten esimerkiksi osayleiskaavan tekeminen pitäisi saada reilusti kevyemmäksi ja joustavammaksi. Erilaiset ympäristöhankkeet kuuluvat oleellisena osana kyläsuunnitelmiin, talkoovoimin tai palkkatyönä torjuttan pusikoitumista, laaditaan rakentajille sijoitus- ja tyyliuosituksia sekä maanomistajille maisemanhoito-ohjeita.

Lopuksi Elina korostaa, että kylien suunnitelmien pitäisi olla kunnan ja esimerkiksi tiehallinnon suunnittelun perusta. On ehkä toiveajattelua, että ideat siirtyisivät sellaisinaan kunnan suunnitelmiin, mutta ainakin on helpompi viedä eteenpäin sellaisia asioita, jotka on selkeästi kirjattu paperille ja kylän yhteiseksi tavoitteeksi.

Henrik Hausen

Kyläasiamies, Järvi-Suomen kylät ry

Os. Uusimäentie 157, 19460 Ruorasmäki
Puh. ~~015-689-676~~, 0400-992 699
Sähköposti henhaus@nic.fi
Kotisivu www.ec.jyu.fi/~henhaus/